

مجله علمی و ادبی

ادبی و سیاسی رسالهٔ اسبوعیه در

۳۱ نجی سنه

۱۹ شوال ۱۳۲۹

پنجشنبه

جزء عدد : ۱۱۶

مصر مطبوعاتك عالم اسلامه خدمتی ۱

و مصر فرقهٔ ملیه سی

مصر اولكاسنی تقریباً اوتوز سنه دن بری تحت استیلا و تحكمرلنده طوتمقده
ولان انكلیزلر ، حكومت عثمانیه نك ، الآن اوزرنده حق حاكمیتی باقی اولان
بو ملك جسمینی بر انكلیز مستمره سی حالنه افراغ ایلدكلاری ذهابنده بولنه رق
بوموقفیتلری ده فخرانه اعلان اتمكده ایسه لرده حقیقت حالده عالم اسلام ایچون
یگی بر مرکز دینی، یگی بر رأس تفكر وجوده كتیرمكن بشقه برشی باپه مامش لدره .

۱) مصر مطبوعاتك عالم اسلامه خدمته و مصرده فرقهٔ ملیه نك تعقیب ابتدکی مسلك
معقول ومصیبه دائر ایضاحاتی شامل اولان بو مقاله بی بر فرانسز مجموعهٔ معتبره سسندن نقل
و اقتباس ایلپورز . مقاله نك بحرری بر فرانسز اولقی اعتبارله مصر جرائد اسلامیه سنك
و فرقهٔ ملیه نك مقصد و غایه لرینه دائر و بریلان تفصیلاتك نه درجه په قدر واقعه مطابق اولدیغنی
كسدره منر ایسه كده هر حالده تفصیلات مذكوره حد ذاتنده پك زیاده موافق عقل و بصیرت
تیینانی متضمن اولدیغندن بزلر کی اوچ سنه دن بری معقول هیچ بر مقصد و غایه استهداف
ایده مش و نهایت شو ایچنده بولندیغنز احوالی زورله تولیده سبب اولمش نا بینار ایچون
عبرت و انصار ايله پیش مطالعه و تفكره آلتسی ایجاب ایدر ظن ایدرز .

بیوک نابولیونک « دنیا بر ایمبراطورلق اولسه ایدی پای تختی استانبول اولمق لازم گلردی » قولیه ممتازیت موقعیه سنی توصیف ائیلک ایستدیک قسطنطنیه ، دارالخلافه اسلامیه اولمسندن طولای حازر بولندیغی تأثیر و نفوذ دینی یی کنج ترکرک زیر اداره و حکمرینه کچدیکنندن بری غائب ایدرهک آنک یرینه بر مرکز احتراصات و مجادلات سیاسیه اولمشدر (۱) . مکّه مکرمه ایسه کجافی السابقی بلده مقدسه اسلامیاندر ، شوقدر وارکه بوراسی مراکز متمدنه عالمدن یک اوزاقد اولمسندن طولای بالطبع انتشار اسلامیت ایچون برواسطه مؤثره خدمتتی ایفا ایدهممکنده و حجاج اسلامک بلده مقدسه اجتماعی ایسه اکثریتله قولهرا ویا وباجبی امراض وموانع ایله سکتهدار اولمقدهدر .

حال بوکه مصرک مقر اداره سی اولان قاهره ، الیوم جهانک الذزنکین مالککنندن برینک مرکز صناعی و تجاریسی مرتبه سنی احراز ایلش اولمقله برابر ، قدیمدن بری مالک اولدینی ، علم وعرفان اسلامک ، ترقیات فکریه مسلمینک مرکزی بولمق مزیت ومظهریتنی دخی محافظه ایلشدر . حتی انکلترونک اسبق مصر قومیسری لورد [قرومر (۲)] برکون قاهره علماسنه خطاباً ایراد ایلدیکی نطقده « برج

(۱) استانبولک مشروطیتدن صکره کسب ایتدیکی احوالی مصور اولوب صوک درجه لرده موافق نفس الامر بولنان شو ر قاچ سوز مناسبتیه لایح خاطر اولان مطالعات بر آرز اوزون اولدینی جهته نهایت مقاله به آریجه ذیل ایدلشدر .

(۲) لورد [قرومر] ، معلوم اولدینی اوزره انکلترونک اسبق مصر قومیسری اولوب بووظیفه یه ۱۸۸۳ تاربخنده تعیین ایلش واو تاربخدن ۱۹۰۷ سنه سنه قدر دوام ایدن اوزون دوره مأموریتنده مصرده انکلیز نفوذینک یک قوتلی صورتده تأسس وتوسعه چالیششدر . لورد قرومر عینی زمانده اتخاذ ایلدیکی برچوق اجراءات و تدابیر مصیبه اداره و اقتصادیه ایله مصرک ترقیات اقتصادیه و تجاریه سنه فوق العاده خادم اولش وبوخطه ، شوصوک سنه لرده اجراءات محبونه نک ثمره سی اذله رق فیض ومعوریتک حدغابه سنه واصل اولمشدر . بوذات غایت شدیدالطبع ، عزم ومثانت صاحبی ، معند وافکارنده ثابت اولدینی جهته مصری عادتا آهنین رال ایله اداره ایتش ، کندی آرزو واراده سنی دائماً یرینه کتیره رک خدیوک مصرده برکولکهدن فضلّه نفوذ واهمیتنی براقه مشدر . مع مافیّه بوشدت ومثانتنه رغمأ مصرده فرقه ملیه نک ظهور واکتساب نفوذ ایتمه سنی منع ایلیه مامش وحتی نهایت بوفرقة نک نشریاتی طولایسیله اویانان مصر افکار عمومیه سنک نمایلائی قارشوسنده اتخاذی تصویرایتدیکی تدابیر زجریه ، انکلترونک حکومتی طرفندن مظهر تصویب اولدیغندن ۱۹۰۷ سنه سنه وظیفه سندن انفصال ایتدیربله رک انکلترونه عودت وخدمات گذشته سنه مکافاة لوردلر قاره سنه اعضا نصب اولمشدر .

اسلاميت اطلاقه شايد اولان بوشهر ك حارس و حافظ حقيقي سزلسكز .
 سوزيني صرف ايتلشدركه ، انگليز قوميسرينك بوقولي نفس الامر تماميله
 موافقدر [۱] . بلاد اسلاميهك هيچ برنده كي طلبة علوم ، (مقرّ خديويت) اولان
 قاهره مده كي قدر كثير دكلدر . قاهره مده هر سنه ميلدونلرجه جلد فرقان جليل ايله
 يوزيكلرجه تفسير شريف طبع و تمثيل اولنهرق چاراقطار جهانہ ارسال قلمخنده
 و بوندن ماعدا خرسه تيانلق حقنده استقاداتي متضمن بر جوق آمارده انتشار
 ايلكده در .

مصر ، الك اوزاق ممالكده كي اقوام اسلاميه قدر تاثير و نفوذ دينيسي ايصال
 و تشميل ايجون يالكز توزيع كتبله اكتفا ايلامكده ، فقط بومقصدي خاصه
 مطبوعات منتشره واسطه سيله استحصاله ساعي اولمقدمدر . فرعونلرك بوكشور قديمي
 الحاله هذ آتجق اون ميلون نفوسه مالك اولوب معارف ابتدائيه ايسه شوصوك زمانلرده
 اپي ترقى ايتمش اولمقله برابر هنوز اوقويوب يازمق بيلنلر ، اهايتك بك قليل
 برمقداريني تشكيل ايلكده در . بناء عليه مصرده اليوم انتشار ايتكمده اولان
 مطبوعات اسلاميهك راغبلى يالكز مصريلره منحصر قالمش اولسه مطبوعات
 مذكوره ايجون تاين حيات ايدم يلك امكان خارجنده در .

[۱] لورد قرومهر طرفندن مصر علماسنه قارشى صرف اولنان شوسوزلر اويله تطيب
 خاطر و يا جلب توجه ايجون علي العيا سويلنمش اقوالدن اوليوب انگلتره يه چوقدن برى
 عطف اولنان برمقصد مهمك تاين حصولنه مدار اوله جق اسباب استحضاريه جله سندن
 معدود اولق لازم كلير . بومقصد ايسه انگلترهك اون دهنرى ، بالخاصه هندستانده كي موقعي
 تقويه ايتك آرزوسيله مقام خلافتك نفوذ و قدرتي مصره نقل ايتك ايسته مه سندن عبارتدر .
 واقعا انگلتره يه اسناد اولنان مقصد مذكوري روايات و اشاعات ايلهنريانه عدوتلق ايدنلرده
 وار ايسه ده انگلز اداره ستك ، مصرده فكر اسلاميتك تقويه سي ايجون وقوع بولان تشبثات
 و تشرياته انماض عين ايلسي وحي بولنرى نوعا ترويج ايتسي كي دلائل و اماراتدن صرف نظر ،
 مؤخرأ مصردن كلان واقف احوال و دورين برذات فضائل ساندن واقع اولان تحقيق و استكناهمز
 دخي بوفكري تمامأ مؤيد بولنشد . ذاتأ لورد (قرومهر) كي مدبر و سوزيني بيلير آدمك
 قاهره يه ، علمايه قارشى «برج اسلاميت» تبديلله توصيف ايلسي اويله عوام فريانه برضاجكركله
 عطف ايلكدن ايسه انگلترهك مقصد مضمريني ترجمه ايدن اقوالدن عدايتك دها معقول اولور .

بوگون طقسائی قاهره ده . قرق بشی اسکندریه ده و طقوزی ده آاز حاز
اهمیت اولان سائر شهرلرده اولق اوزره جمعاً یگون مصرده یوز قرق درت عدد
جریده یومیه و یارساله موقوته انتشار ایلکده در . بو یگون میانده یومی غزیه لر
سکسان درت عددینه بالغ اولوب بونک ده اوتوز طقوزی لسان عربی ،
آلتیسی السنه سائر شرقیه و اوتوز طقوزی ده اورویا لسانی ایله نشر اولیور .
رسائل موقوته کالجی اونیدیسی عربجه ، اون ایکسی اورویا لسانده اولق اوزره
یکرمی طقوز قطعه ادبی مجموعه ، هرا وچی ده عربجه اولق اوزره اوچ جریده
عدلیه و حقوقیه ، اوچی عربجه ، ایکسی آوروپا لسانده بش عدد رساله طیه ،
اون بری لسان عربی اوزرینه و اوچی اورویا لسانلرنده مجموعه دینه ، ایکسی
عربجه بری انگلیزجه اولق اوزره اوچ عدد نسوانه مخصوص مجموعه ، درت
عربجه مجموعه تاریخیه و بری عربجه دیکری اورویا لسانده ایکی دانه مزاج
غزیه سی انتشار ایلکده در .

واقعا بو غزیه لر دن برخیلیسنک قارئلری پک آاز اولدینی شهیدن آزاده در ؛
شوقدر وارکه بعضیلرینک ده دأره نشریاتی پک واسع اولوب عظیم صورتده اجرای
نفوذ ایلکده درلر . انگلیز ارباب قلندن موسیو (جورج سوان) ک انگلیزجه
(موسله و ورلد) یعنی (عالم اسلام) نامنده کی مجموعه ده بیان ایلدیکنه نظر آقاهره ده
منتشر (المؤید) غزیه سی بر جوق زمانلر مصرک (تائیس) غزیه سی عدایدیه جک
مرتبه ده حاز اهمیت بولنش و شیخ علی یوسفک زیر اداره سنده اوله رق احکام
و آمال اسلامیه نک الذی نفوذ و صلاحیتدار وسائط نشریه سی صرسته کچمشدر .
(المؤید) ک بونفوذ و اهمیتی . مصطفی کامل پاشا نک ۱) مصر ملیتپروان

۱) مصطفی کامل پاشا مرحوم ، نام علویسی الی یوم قیام خاطره مسلینده منقوش قالسی
ایجاب ایدن اعظم مجاهدین اسلامیه دندر . بو ذات ۱۸۷۴ سنه سنده قاهره ده بره هندسک
صلبدن دنیا به کلش و شهر مذکورده عربجه و فرانسزجه تحصیل حقوق ابتدکدن صکره
فرانسییه بالعزیه اوراده مکتسباتی توسیع ایش و بعده مصره عودت ابدیه رک سیاسیات
و غزیه جیلقی ایله اوغراشمغه باشلا یوب افکار منوره و معقوله سنه منضم اولان اقتدار تحریریسی
و ملاقات لسانی سایه سنده چاپ و جوق مصر فرقه ملیه سی ریاستنه کچمشدر . مصطفی کامل پاشا ،
بر طرفدن اسلامیتک محافظه احکامنه و دیکر طرفدن اوروپا نک ترقیات و تکاملاتی اخذ و اقتباسه

فرقه سنی زیر اداره سنه آل دینی زمانه قدر دوام ایتمشدر . (المؤید) جریده سنی هیئت تحریریه سنك غایه و مقصدی ، اوروپا دول خرسنیانیه سندن برینك تحت حكم و اداره سنه كچمش اولان براسلام قومنك احكام دینه و عادات ملیه سنی هر درلو وهن و خللدن مصون بولندیرمقدن عبارت اولدینی حالد (اللواء) غزته سنی تأسیس ایتمش اولان مصطفی کامل پاشا ، تا رومالیرك استیلاسی تاریخنندن بری مصرده کلیاً منطقی اولمش اولان برحسی ، یعنی حس ملیت و وطنپروری یی مصرلیرلر آرمه سنده یگیدن احیا و تولید ساعی اولمش ایدی . مشارالیه بو مقصدنده قسماً موفق اوله رق آتشین بلاغت بیانه منضم اولان نشریات ایقاعیه سنی سایه سنده مصرلیرلر یالکیز احكام دینه لرینی هر درلو تعرضه قارشى حفظ و وقایه ایدن مسلمانلر اولمقله قالماملار و فقط ملتلرینك اهمیتنی تقدیر ایلان و وطنلرینك استقلالنی طلب و دعوی ایدن بر قوم اولدق لرینی ده اظهاره باشلاملشدر .

مصرده فكر ملیتی هیچ یوقدن احداث ایدن بوغیور وطنپرورك و فانی و غزته سنك

مستند برمسلك طوته رق بومسلکی مروج اولمق اوزره ۱۹۰۰ سنه سنده (اللواء) غزته سنی تأسیس ایلش ایدی . بوغزته آرز زمان ایچنده فوق العاده براهیت کسب ایدره ك تا (فاس) دن (ایران) قدر اجرای تأثیرات ایلر بر جریده اسلامیه اولمشدی . مصطفی کامل پاشانك مسلك متخذی اوقدر معقول و مصیبدركه شمیدی یقدر هیچ بر صاحب رشد و عقل مسلمان ، احتیاجات زمانیه بودرجه موافق و اهل اسلامی بولندق لری حال انحطاط و اسارتدن قورتارمقه بومرته صالح بربول تعقیبی دوشونه مامش دینله مبالغه اولماز . کامل پاشا مرحوم فوق العاده فعال و غیور اولدینی جهتله بر طرفدن قلمی دیگر طرفدن قوه نطقیه سنی ابله وقوع بولان نشریات و تلقیناتی سایه سنده بر مدت قلیله ظرفنده مصر قوه ملیه سنی بر قوه مهیه حالنه فراغ ایلش و حق لورد (قرومه ر) کچی بر صاحب عزم آدمی نهایت مصردن چکیلمكه مجبور ایتمشدر . شایان اسفندركه بومرد غیور و کامل ، فرط مساعیسی یوزندن بر مرض بی رحم و امانه طوطیه رق کندیسندن عالم اسلام ایچون ده پك مهم و عظیم خدمات بکندیکی بر صره ده ۳۴ یاشنده اولدینی حالد ۱۹۰۸ سنه سنده ارتحال دارقا ایلشدر . کامل پاشا مصرده افکار حقیقه ملیه یی تأسیس ابتدکی کی اتحاد اسلام فکرینی تافاسك کو بکنه قدر صالغه موفق اولمش و مصرلیرك قلبنده پك بلند بر پایه احراز ایلیه رك نامی دائمی صورتده حرمت و محبتله یاد و تذکار ابدلکده بولنشدر . مشار الیهك ترجمه حایله تصویرینك کلچك نسخه مزده نشری مصمدر .

الغاسى مصريلير آرمه سنده تمايلات مليه نك دوچار توقف و يا انحطاط اولمى سنى
انتاج ايله مشدر. چونكه (اللواء) غزته سنىك لغوندىن سكره آنك مسلكنى
ترويجه باشلامش اولان (المؤيد) غزته سى ده بكن سنه اداره تعطيل ايدلمش ايسده
بونك يرينه عين فكره خادم اولمق اوزره شمعى ده (العلم) غزته سى نشر
ايدلمكه بولمى شدر . بوندىن ماعدا (الجريده) غزته سى دخى ده معتدل بر لسان
و مسلك ايله مصريليرك مطالبات مليتپورانه لرىنى مدافعه ايلكمده در .

الحالة هذه مطبوعات يوميه صحافتده فكر ديات ، استحصا مال مليه ضمنتده
اسكىسى قدر آلت اتخا ايدليهر ك طوغرى دن طوغرى به فكر وطنپرورى به ده
زياده عطف اهميت ايدلمكه اولدينى حالد رساىل موقوته نك اك مهملى منحصراً
مدافعه اسلاميه وقف نشرىات ايلكمده در لر . بو خصوصده (المنار) مجموعه سى
اون اوچ سنه دن برى رساىل دينيه نك سرفرازى عد ايدلىكى كى تأسيسى ده
مؤخر اولان (الهدايه) رساله سى ده كوندىن كونه دائرة رغبت و رواجنى توسيع
ايلور . (المنار) رساله سنىك مسلك اساسى احكام و قواعد اسلاميه نك مدافعه
و محافظه سيله دين مبدىك انتشارينه خادم اولمق دن عبارت بولندينى حالد (الهدايه)
نصرانيته قارشى هجوم وجدالى شعار ايدىش بر واسطه مجاهده ماهيتنى حاز
بولمى شدر .

شو يوقارودن برى دوام ايدن مسروداتمه باقوبده انكليز لرك مصرده كى نفوذ
و حاكيتلرينىك بر عهد قريب و يا بعيدده بيسوك بر تهلكيه معروض بولندينى
ذهابنه دوشلامليدر . چونكه مصرده اكثر تى تشكىل ايدن ارباب فلاحت ايله
بدوبلرك ذهنتده وطن فكرينىك هنوز اساسلى صورتده يرلشديكنه حكم اولنه ماز .
يالگىز شونى سويلك استرزه قاهره بوگون آلتى يوز اللى بيك نفوسى شامل
و جهان اسلامىك مركز عرفان و ادراكى اطلاقه شايان بر شهر در ؛ اوزون
بردوره صلح و سكوت سايه سنده حصوله كلان فيض و معموريت يرلى اهالى بيننده
يكنى بر صنف وجوده كتيرمشدر ؛ بو صنف ايسه تجارت ايله اكتساب ثروت
ايلش اولان يرلر در كه مصر ك نوعا (بورژوازى) سى حكمنده اولان بو قسم

اولادینی مختلط بر نوع تعلیم و تربیه تابع طومقده، یعنی بر طرفدن چو جقارینك كنچ دماغلرینه دیانت اسلامیةنك احكام جلیله سنی صفوت نامہ سی ایله القا ایدمرك كندیلرنده منطقی، معقول و قوی بر صلابت منوره دینه حصوله کتیردکن صکره اوروپایه اعزام ایدمرك غربك، شریعت غرای محمدیه مغایر اولیان افکارینی، ترقیاتی، علوم و فنونی، قواعد سیاسیة سنی، خلاصه کافه تکملات مدنیة سنی اقتباس و اکتساب ایتدیرمکده درلرل.

ایشته مصطفی کامل پاشا مرحومك تأسیس ایلدیکی ملتبرورلك اليوم مصرده بوشكل معقول ومصیبه اقتران ایلشدر. واقعا فرقه ملیه بوگون، سعه حاله مالک اولان و زمان تشکلی بالنسبه یگی بولنان قسم متوسط اهالی میاندن منتخب و مفرز بر نوع ارکان حرب هیئت، بر حزب قلیل حالنده بولمقده ایسه استحصانه بر عزم مقاومت بر اندازانه ایله مباشر اولدینی غایه آمالک تأمین حصولی ضمنتده یالکز بردستور سیاسی به استناد ایله اکتفا غفلتده بولیمه رق، صنوف مختلفه ناسك هر قسمنده موجود اولان حسیات دینه به دخی توجیه خطاب ایلکده اولدیقندن ایر کچ بر قوه مهیه حالی آله جفی و بوقوتك ایسه بالاخره انکلیز حمایه سنه جدی مشکلات ابقاع ایلجه چکی شهیدن وارسته بولمقده در.

۱) ایشته بزده مشروطیتدن صکره مباشرت ایلدیکنز اصلاحات اساسیه ده بو طرز معقولی قبول ایلدی ایدک. چو جقارمنك ذهنته اول باؤل احكام جلیله اسلامیةنك اجتماعیات و سیاسیات نقطه نظرندن قابل انکار اولیان محسنات و فوائدینی القا ایلدرك كندیلرینی قوی بر ملیته صاحب ایتدکن صکره اوروپایه کوندرمه مزاجیاب ایدرکن، بونی یاه مدق. بوبله مفید و مشر بر طریق اصلاحاتك محسناتی بدیهیاندن ایکن ضیا پاشانك دیدیکی کي «ملیتی نسیان ایله هراشمزده افکار فرنکه تبعی» یکنه چاره ترقی و تعالی عدایك غفلتده بولندق. اساسی و معقول هیچ برنجدد وجوده کتیره مدک؛ بشون اجرا آتمز سطحی بعض تقلیدلردن عبارت قالدیکه ایشته بویاکلش بول شواچمنده بولندیغز احوالی انتاج ایلدی. بزاوله کوریورز که آرتق بو خواب کران غفلتدن او یانعه نك وقتی چوقدن کلش و حتی کچمشدر. باری بوندن صکره اولسون عقلمزی براز باشمزه طولیلا بوب کندمزی اصلاح ایدلم؛ والا بولمت ایچون فلاح و نجاج امکاتی ابدیا سلب ایلش اولورز.

ع. ولید

بر ملاحظه

بومقاله ده اك زباده نظر دقتزى جلب ايدن نقطه ، استانبولك كنچ تركر اداره سنده
انتقالدن صكره اخلاق واجتماعيات اعتبار مله اكتساب ايلديكي حالى مابين افادات محقه در . فى الحقيقه
سلطان حميد اوتوز اوچ سنه سوزن دور سلطانننده اجرا ايتديكي مظالم قالماش ، كندى
مملكتي داخلنده مغاير احكام اسلاميه نيجه جبارقلره اجتناب ايتش ايكن يته عالم اسلام
نظر ننده مقرر سلطنتك حائر اولديني دارالخلافه صفتي حفظه ، افعال وحرركاتك مساعدسى
مرتبه سنده ساعى اولمش وبوصورتله صفت خلافتك بخش ايلديكي نفوذ وتأثير معنويدين
مهما ممكن استفاده جهتلىرى دوشونك كي افكار دور انديشانه پرورده ايلديكى اثبات
ايتش ايدى . حال بوكه صاحب مقاله نك سويلديكي وجهله استانبولده طرز اداره تبدل
ابدوده مملكتك زمام مقدراته . عقل وكياستى ، تدبير ودرائتى كيسه يه ويرمك شاندن
اوليسان وكنديلىرى كنچ ترك عد ايدن اشخاص مجهول الماهيه وضع يد ايله دور سابقدن
مدور سيئات اداره ، سياسيه واجتماعيه متراكمه نك اسباب ازاله و اصلاحنه دسترن مباشرت
اولدقلى وقت طوطقلى مفرط ترقيت رلك يونك نتيجه ضروريه سى اولقى اوزره احكام
دينه يي ، عادات مليه يي بستان استحقاره قدر وارمشلر ، بودلك ركن اصلى موجودى
اولان اسلامك مع التأسف نعت معارفدن بك آز نصيه دار اولملى يوزندن وطن حسى ،
وطن محبتى نه اولديغندن بي خبر بولندقلىرى ، آنلرك يكانه قوتلىرى ايمان ودينلىرى تشكيل
ايلديكى وبناء عليه دينه مربوطىلىرى دوچار وهن اولورسه بوملك ايشته اصل اوزمان اك
جدى نيكه اقتراض قارشوسنده قاله جنى دوشونه ماماشلر ايدى . بو نوظهور برقچ مجددينه
استانبولك هر برى كندنده افلاطون مريت وافتدائى كورهن برقچ نورمدي كوچك بكلى ده
التحاق ايدمرك هيسى بردن دين حقنده ، قلوب اهل حقيق بحق جريحه دار ايدمرك صورته اومرتيه
مراعائى ، مبالائى بولنى طوطديلر ، مليتى اورته نسيان ايلديلر ، دينى زلي اومرتيه
ترويج ايدر اولديلر وبو ياكش حركتله سد ممانعت چكمك ايستبان برقچ صاحب غيرتى
اولمك تعصب ويا كنه بى سندك اتهاملى آلتنده بوغديلركه بوحالاره قان آغليه رق باقان اصحاب
بصيرت ايچن ، ضيا پاشا مرحومك تركيب بند مشهورنده ، مشرب ومزاج ابنائى زمانك
بحق معرفى اولان شو :

استناد تعصب اولنور مرد غيوره
دينسزله توجه رويت يگى چيقدي
اسلام ايتش دواته پابند ترقى
اؤل بوغيدى اشبو روايت يگى چيقدي
مليتى نسيان ايدمرك هر ايشمزه
افكار فرنسكه تبعيت يگى چيقدي
ابوام بو بازيجه ده بزر يته ياندى
زيراكه زيان اورتمده بيلم نه فزاندق

پيتلری ورد زبان ايدەرك عاقبت كارە متألمانه انتظاردن بشقە چارە قالدی. اوعاقبت كار ايسه ايشته شو ايچنده بولنديغز اسف اشتال احوالدر. بز اعلان مشروطيت ايله برابر دینی احا دكل، فقط جهل و تعصب نتیجه سی اوله رق اذهان عوامده برلشمش اولان ياكشش تلقیات دینه بی ازاله ايله آنك برینه دین مبینمك آمر اولدینی احكام جلیله منوره بی اقام ایدە جکمزە. اعتیادات اجتماعیه مەرك سقیم اولان جهتلریخی، بصیرتکارانه، دوربینانه محاکمات نتیجه سنده اتخاذ اولنه جق تدابیر معقوله و منطقیه ايله تکامل تدریجی قاعده سینه توفیقاً اصلاحه چالیشه جفعزە بسبتون معکوس برپول طوتندق. افکار فرنکه کور کورینه تبعیت ایتدك. بوملتك سلیم، سقیم نه قدر عاداتی، عنعناتی وارسه هپسینی تحقیر ایدرك کندمزی اوروبا افکارینك مجلوی کوسترمکی اجل معرفت و درایت عد ایلدك. بک اوغلارنده اوچ بش (قوزمبولیت) ویا (آوانتوریه) فرنکه کندمزی بکندیرمك و افکار منوره اربابشدن عد ایشدیرمك ایچون اختیار اتیدیکمز مسخره لقی قالدی. بزم منورالفکر سکنر دیدیلر؛ دیندن چیقدق؛ اتحاد عناصره خدمت ایدیورسك دیدیلر، ملیتی اونوندق. خلاصه دارالخلافه اسلامیه بی عادتا بر دارالفسق و فحور، بردار الفحش حاله افراغ ایتدك. شاعر محترمز (توفیق فکرت) بک «شهور» سپس «منظومه لرنده» «فاجره دهر» دیه توصیف ایتدکاری بوکهنه بیزانك هر وقتدن زیاده بالخاصه دور مشروطیتده بوصفته کسب استحقاق ایلدیکنی اثبات ایتدك. اوت، بزی شو مطالعات مرارات آمیزه سوق ایدن بالادەکی مقاله محررینك، استانبولک شمدیکی حالی تصویر خصوصنده کی اصابت نظری کون کی آشکارد. تان مخابر مشهوری (ژان رود) ده اوّلکی سنه استانبول احوالی و مملکتە حاکم اولان کنجلرک افکارینی تدقیق ایچون شهر مزه کله رک برمدت اقامتدن صکره آناتولی بی طولاشوب مصره کتمش و اورادنده غزته سنه بر طاقم مکتوبلر کوندرمشدی. بو ذات مصر (فرقه ملیه) سی ارکاننك افکار و آماننه حصر ایشدیکی مکتوبلرندن برنده مصر کنجلرینك دینه بک زیاده اهمیت و بر دکاردن، اسلامیه مشروطیت و تمسکی یکانه چاره نجات عد ایتدکاردن، کندی نقطه نظر نجه شکایت ایلیرک مصر کنجلرله بر ایکی آئی، اوّل استانبولده کوردیکی کنجلر آرمه سنده بر مقایسه یاییور و دیوردیکه : «استانبولده کنج ترک دینه قارشو مسامحه کوسترمکه، افکار و عادات دینیه بی استخفاف ایلکه افتخار ایتدکاری حالده، مصرک فرقه ملیه سی ارکانی بالعکس تعصب ايله توصیف ایدیلر بیله جک برپول تعقیب ایدیورلر. دینی، انکتره قارشو اولان املاری ایچون بر آت اتخاذ ایدیورلرکه بونده کی تهلکه پدیدر.» بز (ژان رود) ک مکتوبنده کنجلر مەرك مسلکته دائر سويلدیکی بوسوزلری اوقودیمز زمان بک زیاده متأثر اولمش، بویه بر غزته مخابرینه کتدیلرینی صاحب ذکا و درایت کوسترمك ایچون دینلرینی استحقاره جرأت ایدن ادانی به قارشو نفرین خوان اولمشدق. اوت، (ژان رود) ک نقطه نظر نجه بزم کنجلرک طوتدقلری یول مصیب و مصر کنجلرینك تعقیب ایتدکاری مسلک معقول دینی مضردر. چونکه (ژان رود) بک اعلا تقدیر ایدرکه بوکون نونس و جزا برده کی اهالی مسئله فعلاً فرانسه نك تحت تحکمنده بولمسه ده قلباً مقر خلافت اولان درسعادته منجذب و مربوطدرلر. و دارالخلافه ایکی بوزاللی میلیون اسلامی کندیسه میل و جذب ایدن رابطه

دینیه بی ، قوه معنویه بی محافظه ابتدجه فرانسزلر ایچون یالکیز جزایر وتونسده دکل ، فقط
 تا قونقویه قدر بتون اسلام ایله مسکون اولان حوالیده جدی صورتده تأسیس نفوذ امکانی
 بوقدر و حکومت عثمانیه نه وقت احراز سطوت وشوکت ایدرسه استانبولدن وقوع بوله جق
 ادنا بر اشارتک بتون آفریقایی وبلکه عالم اسلامی آیفلاندرمی داخل دائره احتمالدر .
 ایسته بوندن طولاییدرکه وطنک سلامت وامنیت آتیه سی ایله قلبی اندیشه ناک برفرانسز اولدیغنده
 شبهه ایدیلهمیان موسیو (ژان رود) ، مقام خلافتک ، او فرنکر ایچون پک مهلاک کورینان
 نفوذ وقوه معنویه سنی ، بزم کنج بکرمزک بر طاقم اجتهادات سخینه نتیجه سی اوله رق
 کندیلکرندن کسر واحیایه چالیشمه سنی آلقیشلار ، تقدیراته بوغاز ، کندیلرخی رشوت کلامیه ایله
 اطماع واغفال ایلر . مقتضای عقل وبصیرت ایسه بوتقدیراته قاپیلهرق بسبتون یولدن چیقمق دکل ،
 فقط اوتقدیراتک لدنیاتنه انفاذ نظر ایله نه کی مقاصد ومنویاتنه ترجمان اولدیغنی کورمک ایدی .
 بز بوکونه قدر بونی کوره مدک . کورمک ایسته مدک ؛ نهایت دولتی شو حال اضمحلال قرینه
 قدر کتیردک . اگر بوورطه بی ده بلا انقراض آتلاقمی جله ، مقدارنزدن ایسه ، باری بوندن
 صکره اولسون کوزلرمزه طاری اولان همای غفلتی صبیهرق حقیق راه ترقی وتکاملی بولغه
 چالیشلم ، چالیشلمده شو آلتی بوز سنه لک دولتی ، اندلس دولت اسلامیه سی کی ذلیل وسفیل ،
 مستکرمه ومنفور اغراض داتیه ، منافع شخصیه مجادله لری ، مبارزملرله محو ومنقرض اولقدن
 قورناره لم .

ابوالضیا زاده

عبدالرحمن ولید

